ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

МАУП

Кафедра публічного адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Директор ННІМВСН

_____
А.М.Грись

"27" серпня 2021 р.

Схвалено на засіданні кафедри
Публічного адміністрування
Протокол №1 від "26" Серпня 2021 р.
Завідувач кафедри

_____
І.А. Семенець-Орлова

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ»

спеціальності: **281 Публічне управління та адміністрування**
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня **бакалавр**
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми: **281 Публічне управління та адміністрування**
(шифр і назва освітньої програми)

Київ МАУП 2021

Розробник (-и) робочої програми навчальної дисципліни:
Семенець-Орлова І.А., доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного адміністрування

Викладач:
Весельська М.В., кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри публічного адміністрування
(протокол №_1_ від "26" серпня 2021 р.)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук
(протокол №_1_ від "27" серпня 2021 р.)

Завідувач кафедри _____ Семенець-Орлова І.А.
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 281 Публічне управління та адміністрування)
(назва освітньої програми)

25.08. 2021 р.

Керівник освітньої програми _____ Пивоваров К. В.
(підпис) (ПІБ)

Робочу програму перевірено
25.08. 2021 р.

_____ _____
(підпис) (ПІБ)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

1. **Опис навчальної дисципліни**

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
«Соціально-психологічні аспекти управління»		
Курс	2	2
Семестр	4	4
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні	42	6
Модульний контроль	2	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	78	114
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Статус дисципліни: *обов'язкова*

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою є поглиблення знань стосовно природи управлінських процесів, формування у студентів необхідних знань та практичних навичок щодо раціоналізації управлінської діяльності на основі використання психологічних механізмів, закономірностей, прийомів, а також формування і розвиток особистих та ділових якостей.

Основними завданнями є:

– ознайомлення студентів з дисципліною "Психологія управління" як прикладна галузь психологічних знань;

– вивчення психологічних закономірностей управління;

– формування трудового колективу як психологічного аспекту управління;

– дослідження особистості як суб'єкта управління;

– розгляд організаційної поведінки;

– психологія ділового спілкування;

– застосування соціально-психологічних досліджень в управлінні соціально-економічною системою;

– психогігієна в управлінні.

4. Компетентності та програмні результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення курсу здобувачі повинні мати:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Здатність працювати в команді.

Здатність планувати та управляти часом.

Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв’язання конфліктів.

Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

5. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

№	Курс 2 Семестр 4 Всього годин у семестрі 120 Теми	Кількість годин, з них:					
		лекції	семінарські заняття	практ. Лаб. Зан. (ПЗ, ЛЗ)	інд. конс. роб. (ІКС)	сам. роб. студ. (СРС)	Примітка
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи, закони та закономірності психології управління							
1	Психологія управління як прикладна галузь психологічних знань.	4	2			9	У, ПК, Т
2	Психологічні закономірності управління.	4	2			9	У, ПК, Т
3	Психологічні аспекти управління трудовим колективом.	4	2			11	У, ПК, Т
Змістовий модуль 2. Суб'єкт-об'єктні відносинита евристичні можливості в управлінні							
4	Особистість як суб'єкт управління.	4	2			9	У, ПК, Т
5	Організаційна поведінка.	2	1			9	У, ПК, Т
6	Психологія ділового спілкування.	2	2			9	У, ПК, Т
7	Соціально-психологічне дослідження в управлінні соціально-економічною системою.	4	2			13	У, ПК, Т
8	Психогігієна в управлінні.	4	1			9	У, ПК, Т
	Всього годин: 120	28	14			78	

Тематичний план для заочної форми навчання

№	Курс 2 Семестр 4 Всього годин у семестрі 120 Теми	Кількість годин, з них:					
		лекції	семінарські заняття	практ. Лаб. Зан. (ПЗ, ЛЗ)	інд. конс. роб. (ІКС)	сам. роб. студ. (СРС)	Примітка
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи, закони та закономірності психології управління							
1	Психологія управління як прикладна галузь психологічних знань.	1				14	У, ПК, Т
2	Психологічні закономірності управління.					14	У, ПК, Т
3	Психологічні аспекти управління трудовим колективом.	1				14	У, ПК, Т
Змістовий модуль 2. Суб'єкт-об'єктні відносинита евристичні можливості в управлінні							

4	Особистість як суб'єкт управління.	1				14	У, ПК, Т
5	Організаційна поведінка.					14	У, ПК, Т
6	Психологія ділового спілкування.		1			14	У, ПК, Т
7	Соціально-психологічне дослідження в управлінні соціально-економічною системою.	1	1			16	У, ПК, Т
8	Психогігієна в управлінні.		1			14	У, ПК, Т
	Всього годин: 120	4	2			114	

Форми контролю: усне опитування – У
контрольні роботи – КР
перевірка конспектів – ПК
перевірка завдань для самостійної роботи – СР
тестування – Т
колоквіум – К
інші:
реферат

6. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1.
Теоретичні основи, закони та закономірності психології управління

Тема 1. Психологія управління як прикладна галузь психологічних знань.

Предмет, цілі та задачі дисципліни «Психологія управління». Розвиток психології та еволюція підходів щодо її об'єкту пізнання. Предмет та об'єкт сучасної психології. Диференціація психологічних знань: фундаментальні та спеціальні галузі психології. Характеристика суміжних спеціальних галузей психології: економічної, інженерної, соціальної психології та психології праці.

Психологія управління: самобутність об'єкту та предмету пізнання. Характеристика провідних шкіл психології та їх внеску в розвиток психології управління.

Психологічні аспекти організованої діяльності людей. Роль та місце практичної психології в управлінні організованою діяльністю людей.

Тема 2. Психологічні закономірності управління.

Зміст, ознаки, форми, функції та принципи управлінського процесу. Прості та складні системи управління. Знання психологічних засад управління, як передумова адекватного використання соціально-психологічних методів управління. Управлінські відносини, як категорія психологічної науки. Психологічний контекст діяльності керівника, її складові.

Принципи та психологічні закономірності управлінських відносин. Сутність і характеристика фундаментальних законів психології управління: закон невизначеності відгуку, закон неадекватності відображення людини людиною, закон неадекватності самооцінки, закон розщеплення змісту управлінської інформації, закон самозбереження, закон компенсації.

Передумови, прояви та наслідки психологічних закономірностей управлінської діяльності в організаційному та психологічному аспектах. Характеристика законів Паркінсона, принципів Пітера та законів Мерфі.

Тема 3. Психологічні аспекти управління трудовим колективом.

Соціально-психологічне поняття спільності і групи. Сутність та класифікація груп. Взаємовідносини людей у групах. Групова диференціація. Психологічні передумови групової динаміки. Колектив та його ознаки. Трудовий колектив: принципи та закономірності формування. Особистість в трудовому колективі. Психологічні аспекти колективної діяльності людей в умовах управлінських відносин. Положення члена колективу в системі особистих взаємовідносин. Статус, соціальні ролі, групові норми та цінності. Психологічна сумісність. Психологія міжособистісних взаємовідносин у трудовому колективі. Масові соціально-психологічні явища та їх роль в міжособистісних взаємовідносинах.

Психологія управлінських впливів. Сутність та характеристика соціально-психологічних методів управління трудовим колективом. Критерії стабільності трудового колективу. Передумови виникнення деструктивних тенденцій в трудовому колективі та їх попередження. Формування сприятливого психологічного клімату в колективі.

Змістовний модуль 2.

Суб'єкт-об'єктні відносинита евристичні можливості в управлінні

Тема 4. Особистість як суб'єкт управління.

Проблема особистості як центральна проблема психології. Аспекти детермінації особистості в структурі психологічних знань. Характеристика періодів дослідження особистості як категорії психології: філософсько-літературний, клінічний та експериментальний. Становлення та характеристика окремих теорій особистості. Особистість як продукт історичного розвитку. Позиція та вчинок як головні ознаки особистості. Структура особистості.

Особистість керівника. Саморозвиток особистості керівника в напрямку соціальної адекватності. Особистість керівника та стиль управління. Вольові властивості особистості, їх роль в процесі реалізації функцій управління. Характеристика особистісних та функціональних якостей керівника. Психологічний портрет керівника.

Тема 5. Організаційна поведінка.

Поняття поведінки та її види. Трудова поведінка. Ставлення до праці як характеристика трудової поведінки. Суб'єктивна й об'єктивна оцінка відношення людини до праці. Психофізіологічні регулятори трудової поведінки. Соціально-психологічний тип організації та його вплив на формування окремих поведінкових характеристик. Фази організаційного онтогенезу та їх зв'язок з окремими типами поведінки.

Характеристика позитивних та негативних поведінкових компонент. Продуктивна ділова взаємодія як оцінка домінування раціональних поведінкових компонент. Суть та наслідки деструктивного протистояння. Поняття характерологічної, деструктивної, девіантної, делінквентної поведінки. Сутність та наслідки психологічного саботажу. Упередження та подолання саботажних тенденцій в організації.

Тема 6. Психологія ділового спілкування.

Спілкування в організації. Психологія спілкування. Структура та засоби спілкування. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, інтерактивна перцептивна. Стилі спілкування. Склад та специфічні ефекти міжособистісного сприйняття. Невербальне спілкування та його кінестичні особливості. Проксемічні особливості невербального спілкування в управлінні.

Ділове спілкування. Структура та психологічні прийоми ділового спілкування. Ділова бесіда як основна форма ділового спілкування. Принципи конструктивної дискусії та полеміки. Психологічні прийоми впливу на партнера. Психологічні аспекти переговорного процесу. Техніка та тактика аргументації. Психологічні особливості публічного виступу. Імідж ділової людини як елемент невербального спілкування.

Тема 7. Соціально-психологічне дослідження в управлінні соціально-економічною системою.

Поняття соціально-психологічного дослідження та принципи його побудови. Місце та роль соціально-психологічного дослідження в управлінській діяльності. Об‘єкт, предмет, мета, принципи, структура соціально-психологічного дослідження у соціально-економічних системах. Методи соціально-психологічного дослідження. Наукове спостереження та його види. Методи опитування. Експериментальні дослідження, їх переваги та недоліки. Тестування як метод соціально-психологічного дослідження. Контекст-аналіз як метод вивчення документів. Соціально-психологічний клімат в колективі та психологічна згуртованість як об’єкт дослідження.

Принципи обробки матеріалів соціально-психологічного дослідження. Результати соціально-психологічного дослідження: оцінка точності та валідності. Автоматизація обробки матеріалів соціально-психологічного дослідження. Процедура використання результатів соціально-психологічних досліджень в управлінській діяльності.

Тема 8. Психогігієна в управлінні.

Ризик психічного перевантаження в управлінській діяльності, його причини та наслідки. Психологічні аспекти та проблеми управління в екстремальних ситуаціях. Поняття стресу. Причини стресу. Фактори стресу: організаційні та особистісні. Стресове навантаження.

Засоби психологічного захисту та регуляція поведінки людини в організації. Основні методи психогігієни керівника. Способи боротьби зі стресом. Методи профілактики стресу. Релаксація. Принципи релаксації: переключення та компенсація.

Психологічна служба організації, її функції та завдання. Інтегральна структура психологічної служби організації.

7. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	3	3	2	2
Відвідування практичних занять	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	3	30	2	20
Робота на практичному занятті	-	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-
Разом	-		65	-	64
Максимальна кількість балів:					159
159:100=1,59. Студент набрав Х балів; Розрахунок: Х:1,59 = загальна кількість балів.					-

7.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

1. Еволюція підходів щодо об’єкту пізнання психології.
2. Галузі психології та різниця між ними.
3. Етапи формування психології управління як спеціальної галузі психологічної науки.
4. Які основні завдання “Психологія управління” ставить перед собою?
5. Охарактеризуйте ознаки, форми, функції та принципи управлінського процесу.
6. Різниця між простими та складними системами управління.
7. Охарактеризуйте принципи та психологічні закономірності управлінських відносин.
8. Назвіть та охарактеризуйте фактори, які спричиняють вплив на людину, як на елемент організаційної взаємодії.
9. Охарактеризуйте об’єкт та суб’єкт управління.

10. Розкрийте сутність поняття “управлінські відносини” та що є засобом реалізації управлінських відносин.

11. Розкрийте зміст фундаментальних законів психології управління.

12. Назвати психологічні закономірності управлінської діяльності. Відповідь обґрунтуйте.

13. Що таке “соціальна група”? Які існують види груп?

14. Чи може одна й та ж група одночасно відноситися до різних видів груп? Доведіть свою відповідь.

15. Розкрийте сутність понять “колектив” та “трудовий колектив”. В чому полягає різниця між ними? 18. Охарактеризуйте принципи та закономірності формування трудового колективу.

16. Розкрийте зміст понять “статус”, “роль”, “групові норми”, “групові цінності”.

17. За якими ознаками Ви можете розпізнати неформального лідера робочої групи? Скільки таких ознак?

18. Охарактеризуйте соціально-психологічні методи управління трудовим колективом. Який з них, на Вашу думку, є найбільш ефективним?

19. Розкрийте сутність поняття “особистість”. Проаналізуйте сутність та встановіть різницю між поняттями “людина”, “особа”, “особистість”, “індивід”.

20. Чому проблема особистості є центральною проблемою психології? Відповідь обґрунтуйте.

21. Охарактеризуйте періоди дослідження особистості як категорії психології.

22. Зміст основних теорій особистості.

23. Головні ознаки особистості.

24. Окресліть основні вольові властивості керівника.

25. Роль вольових властивостей особистості в процесі виконання функцій управління.

26. Розкрийте сутність поняття “поведінка” та охарактеризуйте її види.

27. Розкрийте сутність трудової поведінки та охарактеризуйте психофізіологічні регулятори трудової поведінки.

28. Що відноситься до суб’єктивних та об’єктивних ознак відношення працівника до праці?

29. Охарактеризуйте соціально-психологічні типи організації.

30. Що відноситься до позитивних та негативних поведінкових компонент?

31. Охарактеризуйте види та наслідки деструктивної поведінки.

32. Що таке “спілкування” і чи відрізняється дане поняття від поняття “комунікація”? Відповідь обґрунтуйте.

33. Охарактеризуйте функції спілкування.

34. Назвіть види спілкування та охарактеризуйте їх зміст.

35. Наведіть приклад роботи управлінця, за якої не використовувалась би комунікація.

36. Чи зіткалися Ви коли-небудь з комунікаційними бар’єрами? Охарактеризуйте їх.

37. Розкрийте особливості невербального спілкування.

38. Розкрийте основні поняття, місце та роль соціально-психологічного дослідження в управлінській діяльності.

39. Що може бути предметом соціально-психологічного дослідження?

40. Охарактеризуйте методи соціально-психологічного дослідження у соціально-економічних системах.

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та стилю оформлення – 2 бали.

7.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль здійснюється у вигляді тестування.

Студентами пропонуються тестові завдання у кількості 25 питань.

Види тестових завдань:

- Із вибором однієї правильної відповіді;
- На встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- Завдання на розпізнавання та відтворення правильної відповіді по пам'яті;
- Завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам'яті;
- Завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Критерії оцінювання:

- виконання тестових завдань – максимум 25 балів.

7.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Екзамен

7.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового комплексного контролю.

1. Проблема психічного у вітчизняній та зарубіжній психології.
2. Суб'єктивний та об'єктивний аспект психічного.
3. Сучасна система поглядів на менеджмент.
4. Творчість та рутина в управлінській праці.
5. Характеристика законів Мерфі.
6. Формування та розвиток вольових якостей керівника.
7. Особистість керівника та стиль управління.
8. Саморозвиток особистості керівника у напрямку соціальної адекватності.
9. Особливості функціонування та розвитку формальних і неформальних груп.
10. Психологічна згуртованість як ознака колективу.
11. Поняття команди та принципи її формування.
12. Сутність і наслідки психологічного саботажу.
13. Заходи щодо подолання та упередження психологічного саботажу в організації.
14. Імідж ділової людини як елемент невербального спілкування.
15. Психологічні прийоми впливу на партнера в процесі ділового спілкування.
16. Психологічні особливості візуального контакту.
17. Психологічний аналіз управлінської діяльності.

18. Оцінка точності та валідності результатів соціально-психологічного дослідження.
19. Емоційно-психологічна стійкість керівника.
20. Релаксація. Принципи релаксації: переключення та компенсація.

7.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	**Кількість балів**
Відмінно	100-90
Дуже добре Добре	82-89 75-81
Задовільно Достатньо	68-74 60-67
Незадовільно	0-59

8. Рекомендовані джерела

1. Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П., Ходаківський Є.І. Психологія управління з основами соціоінтеграції (у парадигмі праксеології та синергетики). – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 700 с. (абонемент і ч/з)
2. Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П., Ходаківський Є.І. Психологія управління – 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: ЦУЛ, 2011. – 664 с. (абонемент і ч/з)
3. Данчева О.В., Швалб Ю.М. Практична психологія в економіці та бізнесі – Київ: Лібра, 1998. – 270 с. (абонемент і ч/з)
4. Дубравська Д.М. Основи психології: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 2001. – 280 с. (абонемент і ч/з)
5. Лозниця В.С. Основи психології та педагогіки: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 288 с. (абонемент і ч/з)
6. Лозниця В.С. Психологія менеджменту: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. (абонемент)
7. М‘ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. – К: Вища шк., 2001. – 487 с. (абонемент і ч/з)
8. Орбан-Лембрик Л.Є. Психологія управління: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 568 с. (абонемент і ч/з)
9. Основи психології: Підручник / За заг. Ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. – 4-е вид., стереотип. – К.: Либідь, 1999. – 632 с. (абонемент)
10. Палеха Ю.І., Кудін В.О. Культура управління та підприємництва: Навчально-методичний посібник.– К.: МАУП, 1998. – 96 с. (абонемент і ч/з)
11. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В. Економіка та менеджмент праці (праксеологічний аспект): Навчальний посібник. – Житомир: ЖДТУ, 2004. – 378 с. (абонемент і ч/з)
12. Мельник Л.П. Психологія управління: Курс лекцій. – К: МАУП, 1999.– 176 с.
13. Мельничук Д.П. Психологія управління: Конспект лекцій для студентів денної і заочної форм навчання спеціальностей 050109 «Управління персоналом та економіка праці», 050201 «Менеджмент організацій». – Житомир: ЖДТУ, 2006. – 72 с.

14. Щокін Г.В. Як ефективно управляти людьми: психологія кадрового менеджменту: Наук.-практ. посібник. – К.: МАУП, 1999. – 400 с.